Муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе
Татарстан Республикасы Лаеш муниципаль районы
Лаеш 3 нче төп гомуми белем бирү мәктәбе

“Каралды”	“Килешенде”	“Раслыйм”
Методик берләшмә җитәкчесе	Уку-укыту буенча директор	Мәктәп директоры:
____________Шабрамова Н.А.	урынбасары________Хәсбиева С.Ә.	_____Хуснуллин Р.З.
Беркетмә №1		Приказ №85
“19”август 2023 нче ел	“19”август 2023 нче ел	“21”августа 2023 нче ел

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ЛАИШЕВСКАЯ ОСНОВНАЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА №3 ЛАИШЕВСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

Подписано цифровой подписью: МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ЛАИШЕВСКАЯ ОСНОВНАЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА №3 ЛАИШЕВСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

3 НОМЕРЛЫ ЛАЕШ
ТӨП ГОМУМИ БЕЛЕМ МӘКТӘБЕНЕҢ
VII СЫЙНЫФЫ ӨЧЕН
2023 – 2024 нче уку елына
ТУГАН ТЕЛДӘН ЭШ ПРОГРАММАСЫ
(рус төркеме)

Төзүче: Латыйпова Разия Габдулхак кызы,
югары категорияле татар теле һәм әдәбият укытучысы

Педагогик киңәшмә утырышында каралды.
Беркетмә №1, “21”август 2023 нче ел

Освоение программы 5-9 классов предусматривает формирование у них следующих л**ичностных результатов**:
уважительное отношение к татарскому языку как средству межличностного и межкультурного общения и желание изучить его на должном уровне;
оценивание жизненных ситуаций, исходя из общечеловеческих норм;
целостный, социально-ориентированный взгляд на мир в его органичном единстве и разнообразии народов, культур и религий;
доброжелательное отношение, уважение и толерантность к другому народу, компетентность в межкультурном диалоге.
К **метапредметным результатам** обучения татарскому языку относятся:
умение определять понятия, создавать обобщения, устанавливать аналогии, классифицировать, самостоятельно выбирать основания и критерии для классификации, устанавливать причинно-следственные связи, строить логическое рассуждение, умозаключение (индуктивное, дедуктивное, по аналогии) и делать выводы;
владение культурой активного использования словарей и других поисковых систем;
умение организовать учебную деятельность, понимая порядок работы, и находить для этого эффективные приемы;
умение оценивать качество работы, опираясь на определенные критерии;
умение анализировать и понимать причины удач и неудач в учебе;
умение работать индивидуально и в группе: находить общее решение и разрешать конфликты на основе согласования позиций и учета интересов;
компетентность в области использования информационно-коммуникационных технологий.
Предметные результаты обучения татарскому языку по каждой изучаемой теме приводятся в тематическом планировании в графе **характеристика основных видов деятельности учащихся.**
По видам речевой деятельности предусматриваются следующие результаты:
в говорении
диалогическая речь:
умение вести диалоги этикетного характера, диалог-расспрос, диалог-побуждение к действию, диалог-обмен мнениями, комбинированные диалоги.

Объём диалога: каждый участник диалога должен произнести 6-8 реплик (5–7 классы), 8-10 реплик (8–9 классы). Продолжительность диалога: 1–2 мин. (9 класс).
Монологическая речь: умение пользоваться основными коммуникативными типами речи: описанием, сообщением, рассказом (включающим эмоционально-оценочные суждения), рассуждением (характеристикой) с высказыванием своего мнения и краткой аргументацией с опорой и без опоры на прочитанный или услышанный текст, либо заданную комм
уникативную ситуацию.

Объем монологического высказывания: 8-10 фраз (5–7 классы); 10-15 фраз (8–9 классы). Продолжительность монолога: 2 мин (9 класс).
в аудировании

дальнейшее развитие и совершенствование восприятия и понимания на слух аутентичных аудио и видеотекстов с разной глубиной проникновения в их содержание (с пониманием основного содержания, с выборочным и полным пониманием воспринимаемого на слух текста) в зависимости от коммуникативной задачи и функционального типа текста.

Аудирование с полным пониманием содержания осуществляется на несложных текстах, построенных на полностью знакомом учащимся языковом материале. Время звучания текстов для аудирования – до 1 мин.

Аудирование с выборочным пониманием нужной или интересующей информации предполагает умение выделить значимую информацию в одном или нескольких

аутентичных коротких текстах прагматического характера, опуская избыточную информацию. Время звучания текстов для аудирования: до 1,5 мин.

в чтении

умение:

читать и понимать несложные тексты в языковом плане с различной глубиной и точностью проникновения в их содержание (в зависимости от вида чтения): с пониманием основного содержания (ознакомительное чтение); с полным пониманием содержания (изучающее чтение); с выборочным пониманием нужной или интересующей информации (просмотровое/поисковое чтение);

формулировать простые выводы на основе информации, которая содержится в тексте;

прогнозировать содержание книги по ее названию и оформлению, содержанию сообщения, по внешним признакам (основной странице и т.д.).

в письме

умение:

писать короткие поздравления с днем рождения и другими праздниками, выражать пожелания (объёмом 18-20 слов, включая адрес);

заполнять формуляры, бланки (указывать имя, фамилию, пол, гражданство, адрес);

писать личное письмо с опорой и без опоры на образец (расспрашивать адресата о его жизни, делах, сообщать то же самое о себе, выражать благодарность, давать совет, просить о чём-либо). Объём личного письма: 80 слов,включая адрес;

составлять короткие рассказы;

описывать картины;

составлять план, тезисы письменного сообщения, кратко излагать результаты проектной деятельности.

Основное содержание учебного предмета

5-9 классы

Содержание учебного предмета отбирается с учетом интересов учащихся в соответствии с их возрастными особенностями, потребностей общения, психо-физиологических возможностей; служит развитию универсальных учебных действий и формированию личностных ценностей. Оно состоит из следующих тем:

Школьная жизнь. Учёба. Правила успешной учёбы. Учебные принадлежности. Мир книг. В библиотеке. Интернет. Проблема самообразования.

Я – помощник в домашних делах. Домашние дела. Помощь старшим, родителям. Покупки в магазине. Участие в домашних делах. Оценивание человеческих поступков. Похвала за добрые дела.

Мои друзья, мои ровесники. Мой самый близкий друг. Отдых с друзьями. Настоящая дружба. Правила общения и дружбы с ровесниками. Участие подростков в полезном труде.

Отдых. Свободное время. Любимые занятия. Различные способы виртуального общения. Места отдыха (кино, театр, парк, кафе и т.д.) Путешествия.

Старшие и мы. Взаимоотношения старших и младших в семье. Умение просить разрешение. Уважительное отношение к старшим.

Праздники. Поздравление с праздником. В гостях. Любимые блюда. Правила поведения за столом. День рождения. Национальные праздники. Национальные блюда.

Спорт и здоровье. Правила здорового образа жизни. Зимние и летние виды спорта. Любимый вид спорта. Спорт и отдых. Современные спортивные сооружения. Знаменитые татарские спортсмены. Международный спорт.

Природа и мы. Природа Татарстана. Времена года. Охрана природы. Экологические проблемы. Человек и окружающая среда. Наши четвероногие и пернатые друзья.

Республика Татарстан. Географическое положение, население, климат Татарстана. Животный и растительный мир Татарстана. Жизнь в городе и в селе. Транспорт. Достижения Республики Татарстан. Народы, проживающие в Татарстане. Казань – столица Татарстана. Культура и искусство татарского народа. Татарстан в годы Великой Отечественной войны.

Выбор профессии. Проблема выбора профессии. Новые профессии. Потребность в профессиях на рынке труда. Учебные заведения.

Лингвистические знания и навыки

Лексическая сторона речи

Активные лексические единицы в пределах тем общения, предусмотренных программой (до 1000 слов). Простые устойчивые выражения. Общая лексика для татарского и русского языков. Заимствованные слова. Синонимы. Антонимы. Омонимы. Способы словообразования: производные, парные, сложные и составные слова. Наиболее продуктивные словообразовательные аффиксы. Многозначные слова. Образцы татарского речевого этикета – клише (обращение, выражение просьбы, предложение, отказ от предложения, извинение, выражение желания, согласие, несогласие, выражение удивления, выражение недовольства, выражение благодарности и уважения).

Грамматическая сторона речи

Активные разряды самостоятельных частей речи.

Имя существительное.

Нарицательные и собственные имена существительные. Изменение существительных по падежам и принадлежности. Порядок присоединения аффиксов к существительным.

Имя прилагательное. Основная, сравнительная, превосходная степени прилагательных. Производные прилагательные.

Числительное. Количественные и порядковые числительные (до 1000).

Наречие. Разряды наречий: наречия образа действия (тиз, акрын, җәяү), меры и степени (күп, аз, бераз), сравнения-уподобления (татарча, русча, зурларча), времени (иртәгә, бүген, җәен, кичен), места (анда, еракта, уңга, сулга).

Местоимение. Личные, вопросительные, указательные (бу, әнә, теге, менә), определительные (барлык, бөтен, үз, һәр), неопределенные (әллә кем, әллә нинди,ниндидер), отрицательные (беркем, бернәрсә, һичкем) местоимения.

Глагол. Изъявительное наклонение. Настоящее, прошедшее определенное, прошедшее неопределенное, будущее определенное, будущее неопределенное время глагола. Спряжение глагола в утвердительной и отрицательной формах.

Повелительное наклонение. Формы 2 и 3 лица ед. и мн.числа глагола повелительного наклонения. Особенности ударения в глаголах повелительного наклонения.

Желательное наклонение. Формы 1 лица ед. и мн. числа глаголов желательного наклонения.

Условное наклонение. Спряжение глаголов условного наклонения в утвердительной и отрицательной формах.

Аналитические глаголы, выражающие начало, продолжение, завершение действия (укый башлады, укып тора, укып бетерде); аналитические формы, выражающие желание (барасым килә), возможность/невозможность (бара алам, бара алмыйм).

Имя действия.

Инфинитив с модальными словами (кирәк (түгел), тиеш (түгел), ярый (ярамый).

Причастие. Формы причастий настоящего, прошедшего времени:-учы/-үче; -а/-ә,-ый/-и торган; -ган/-гән,-кан/-кән.

Деепричастие. Формы деепричастий на -ып/-еп/-п; -гач/-гәч, -кач/-кәч; -ганчы/-гәнче, -канчы/-кәнче.

Служебные части речи.

Послелоги: белән, турында, өчен, кебек кадәр, соң, аша. Употребление послелогов с существительными и местоимениями.

Послеложные слова: алдында, артында, астында, өстендә, эчендә, янында. Функции послелогов и послеложных слов в предложении.

Союзы. Собирательные союзы: һәм, да – дә, та – тә; противительные союзы: ләкин, тик, әмма, ә; подчинительные союзы: чөнки, әгәр.

Частицы: (-мы/-ме, бик, түгел, тагын, әле, -чы/-че, гына/генә, кына/кенә), их правописание.

Синтаксис. Типы предложений по цели высказывания: повествовательное, вопросительное, побудительное предложения. Порядок слов в татарском предложении. Утвердительные и отрицательные предложения. Простое предложение с простым глагольным сказуемым (Мин татарча беләм), с именным сказуемым (Безнең гаиләбез тату) и составным глагольным сказуемым

(Мин укырга яратам). Простое распространенное предложение. Предложение с однородными членами. Предложения с сочинительными и подчинительными союзами.
Сложноподчиненные предложения времени, образованные с помощью парных относительных слов: кайчан-шунда (шул вакытта, шул чагында); синтетический тип придаточного времени, образованного с помощью форм деепричастия с аффиксами:-гач/-гәч, -ганчы/-гәнче; аналитический тип придаточного места, образованного с помощью парных относительных слов кайда-шунда, кая-шунда, кайдан-шуннан; аналитический тип придаточного цели, образованного с помощью одинарного относительного слова шуның өчен; синтетический тип придаточного причины, образованного с помощью послелога өчен; аналитический тип придаточного причины, образованного с помощью одинарных относительных слов шуңа күрә, шул сәбәпле; синтетический тип придаточного условия, образованного с помощью глаголов условного наклонения с аффиксом -са/-сә; синтетический тип придаточного уступки, образованного с помощью глаголов уступительной модальности.

Примерное тематическое планирование

7-9 классы (336 часов)

Содержание курса и ориентировочное количество часов, отводимое на тему	Характеристика основных видов деятельности учащихся (коммуникативные умения)
Школьная жизнь. (65 часов) Учеба, оценки, расписание уроков, подготовка домашнего задания, участие на уроках. Учебные принадлежности, содержание их в порядке. Секреты хорошей успеваемости. Мир книг. В библиотеке. Самообразование. Проблемы дальнейшего получения образования.	Вести диалог – обмен мнениями о подготовке к новому учебному году, о школьной жизни в новом учебном году. Умение сообщать о расписании уроков, об отметках по предмету, рассказывать о домашних заданиях, о необходимых качествах для хорошей учёбы, о самообразовании через Интернет, о получении образования. Высказывать своё отношение о содержании прочитанной книги, ее авторе. Составлять диалог-побуждение о посещении библиотеки, книжного магазина; советовать прочитать интересную книгу. Спрашивать необходимую информацию у библиотекаря. Высказывать своё отношение к выбранному пути в жизни.
Я – помощник в домашних делах. (48 часов) Домашние дела. Распределение домашних дел; советы по домашним делам; благодарность за труд и похвала. Покупки в магазине продуктов, одежды. Оценивание качества человека по участию в домашних делах.	Вести диалог-расспрос о домашних делах. Оценивать качества человека по его участию в домашних делах. Вести диалог про покупки в магазине продуктов, одежды.
Мои друзья, мои ровесники. (51 часов) Мой самый близкий друг. Черты характера друга. Отдых с друзьями. Умение дорожить дружбой. Настоящая дружба. Внешние и внутренние качества ровесников. Правила общения и дружбы с ровесниками. Присутствие в подростковых отношениях обмана. Участие подростков в полезном труде.	Рассказывать о своем друге, описывать черты характера друга. Вести диалог об отдыхе, об увлечениях. Аргументировать свои суждения о настоящей дружбе. Вести диалог об одежде, о внешних и внутренних качествах ровесников. Аргументировать свои суждения об участии подростков в полезном труде, о вкладе в бюджет семьи. Приглашать друзей участвовать в совместной деятельности и праздниках, на день рождения.
Отдых. (55 часов) Свободное время: умение проводить его	Вести диалог – обмен мнениями о свободном времени, о провождении его с пользой или без

с пользой или привязанность к компьютеру. Различные способы виртуального общения. Выходные дни. Места отдыха (кино,театр, парк, кафе и т.д.) Просмотр фильмов, их герои. Интерес к музыке и изобразительному искусству, театру и кино. Путешествия.	пользы, о любимых занятиях и путешествиях. Рассуждать о гаджетомании, о привязанности к компьютеру, об использовании сотовых телефонов, о различных способах виртуального общения. Вести диалог – обмен мнениями о выходных днях, о местах отдыха (кино, театр, парк, кафе). Рассказывать о любимых фильмах, об их героях, о любимой музыке.
Старшие и мы. (15 часов) Взаимоотношения старших и младших в семье. Уважительное отношение к старшим.	Вести диалог-рассуждение о взаимоотношениях старших и младших в семье. Аргументировать свои суждения о необходимости уважительного отношения к старшим. Вести диалог-расспрос о помощи старшим в семье.
Праздники. (20 часов) Национальные праздники. День рождения. В гостях. Любимые блюда. Правила поведения за столом.	Рассказывать о национальных праздниках, о днях рождения; поздравлять с праздником; приглашать гостей. Вести диалог – обменмнениями о приготовлении праздничного стола, о любимых блюдах, о правилах поведения за столом.
Спорт и здоровье. (46 часов) Здоровый образ жизни. Зимние и летние виды спорта. Спортивные праздники в школе. Занятие спортом. Вредные привычки. У врача.	Рассуждать о правилах здорового образа жизни. Сообщать о зимних и летних видах спорта, о занятиях спортом, спортивных праздниках в школе. Вести диалог–обменмнениями о посещении спортивных кружков. Аргументировать суждения о негативном влиянии на здоровье вредных привычек. Вести диалог на приёме у врача.
Природа и мы. (56 часов) Природа Татарстана. Времена года. Проблемы экологии. Охрана природы. Наши четвероногие и пернатые друзья.	Описывать природу родного края, времена года. Вести диалог – обменмнениями о пользе природы. Рассуждать об экологии, об охране природы, о влиянии человека на окружающую среду. Давать советы об охране природы. Вести диалог о четвероногих и пернатых друзьях.
Республика Татарстан. (85 часов) Географическое положение, климат, природа Татарстана. Народы, проживающие в Татарстане. Казань – столица Татарстана. Достопримечательности столицы, музеи, театры, места отдыха. Культура и искусство татарского народа. Татарстан в годы Великой Отечественной войны.	Сообщать о государственных символах Татарстана, о географическом положении, климате и природе Татарстана. Рассказывать о народах, проживающих в Татарстане; о Казани – столице Татарстана. Сообщать, спрашивать о достопримечательностях столицы, музеях, театрах, местах отдыха. Вести диалоги о видных представителях культуры и искусства татарского народа. Рассказывать о вкладе Татарстана в Великую Победу, о земляках-героях Советского Союза, о подвиге Мусы Джалиля и джалиловцах. Рассуждать опомощи ветеранам войны.
Выбор профессии. (35 часов) Проблема выбора профессии. Новые профессии. Потребность в профессиях на рынке труда. Пофессиональные учебные заведения.	Рассуждать о проблемах выбора профессии. Аргументировать свои суждения о необходимости правильного выбора будущей профессии. Вести диалог-расспрос о профессиях.

Укыту предметының эчтәлеге

1. Белем һәм тормыш.

«Яңа уку елы» темасы буенча лексик-грамматик материал. Сыйфатлар ясалышы. Яңа уку елындагы яңалыклар, җәйге ялны ничек уздыру, классташларыңның ничек укуы, нинди билгеләр алу, өй эшен ничек эшләү, дәрестә ничек катнашу турында сөйләшү. Билгеле һәм билгесез үткән заман хикәя фигыль. Хәл фигыль, хәл фигыльнең 4 төре, аларны сөйләмдә куллану. «Мәктәптә беренче көн», «Без киңәшләр бирәбез» темалары буенча сөйләм үрнәкләре. Боерык фигыльнең зат-сан белән төрләнеше. Китапханәдә формуляр тутыру, кирәкле китапның исеме, авторы. Рәвеш төркемчәләре. Сәбәп белдерү формасы. Исемнәргә кушымчалар ялгану тәртибе. «Көндәлек – документ, көндәлек - синең көзгең» темасы буенча лексик-грамматик материал. Яхшы уку серләре, яхшы уку өчен кирәкле сыйфатлар. «*Инфинитив+кирәк*» төзелмәсе.

2. Без бергә ял итәбез.

Сыйфат фигыльнең заман формалары, сөйләмдә кулланылышы. Җөмләнең баш кисәкләре. «Буш вакыт» темасына караган лексик-грамматик материал. Ия белән хәбәр арасындагы сызык. Буш вакыт. Буш вакытны файдалы, файдасыз үткәрү. Яшьтәшләрнең үз-үзләрен тотышы турында сөйләшү, бәя бирү. Теркәгечләр. «Минем буш вакытым» темасына сөйләшү. Исем фигыльнең барлык, юклык формасы. Кереш сүзләр. «Ялгыш адым» шигырендәге лексик-грамматик материал. «Нәрсә ул егетлек?» проблемасы буенча лексик грамматик материал. Бездәге үрнәк сыйфатлар. Тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнеше. «Безнең йортның подъезды» темасына сөйләшү.

3. Өлкәннәр һәм кечкенәләр.

Җөмләнең иярчен кисәкләре – тәмамлык, хәл. Тәрбиялелек сыйфатлары. «Без бер-беребезгә булышабыз», «Ярдәмләшеп яшәү күңелле» темасы буенча сөйләм үрнәкләре. Исем фигыльнең килешләр белән төрләнеше, сөйләмдә кулланылышы. «Ата-анага хөрмәт» темасына караган лексик-грамматик материал. Кисәкчәләр. Аралашу әдәбе, «Тәрбияле булу заманчамы?» проблемасы буенча сөйләшү. Билгеләү алмашлыклары. Өлкәннәр һәм кечкенәләрнең гаиләдә үзара мөнәсәбәте, кушкан эшкә җаваплы караш турында сөйләшү. Өлкәннәргә үзеңнең кая барырга, нишләргә теләгәнеңне, кайчан кайтасыңны әйтү, рөхсәт сорау формалары. Гаиләдә бергә бәйрәмнәр үткәрү турында сөйләү. Әти-әниләрне бәйрәм белән котлау үрнәкләре.

4. Без Татарстанда яшибез.

“Туган ягым – Татарстан” темасына караган лексик-грамматик материал. Татарстанның географик урыны, климаты, байлыклары. Татарстанның сәнәгате. «Без Татарстанда яшибез» темасы буенча сыйләшү. Теләк белдерү формалары, теләк фигыль. Максат белдерү формалары. Атаклы композитор Сара Садыйкова.

Укытуның планлаштырган нәтиҗәләре.

Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә телне гамәли үзләштерү нәтиҗәсендә укучыларда татар теленең күп мәдәниятле дөньядагы роле һәм мөһимлеге турында күзаллаулар формалаша. Татар мәдәниятенең укучылар өчен булган катламы белән танышу башка мәдәнияткә карата ихтирам хисе уята, ягъни укучыларга үз мәдәниятләрен дә тирәнрәк аңларга мөмкинлек бирә, аларда ватанпәрвәрлек хисе уята.

Татар теленә өйрәтүнең программада күрсәтелгән күләмдә **гомуми нәтиҗәләре** түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

– укучыларның коммуникатив компетенциясен (аралашу осталыгын) үстерү, ягъни, татар телендә сөйләшүчеләр белән телдән яки язмача аралашу күнекмәләре булдыру;

– коммуникатив бурычлар куя һәм хәл итә белү, адекват рәвештә аралашуның вербаль һәм вербаль булмаган чараларыннан, сөйләм этикеты үрнәкләреннән файдалана алу, киң күңелле әңгәмәдәш булу;

– «Татар теле» предметына карата уңай мотивация һәм тотрыклы кызыксыну булдыру һәм, шулар нигезендә, белем алуның алдагы баскычларында татар телен уңышлы үзләштергә шартлар тудыру.

Укытуның шәхси нәтиҗәләре

Гомуми белем бирү мәктәбен тәгәлләгәндә, укучының үзенә һәм үзенең әйләнә-тирәсендәге кешеләргә, тормыштагы яшәеш проблемаларына карата түбәндәге **шәхси кыйммәтләре формалашкан булуы көзаллана**:

– шәхесара һәм мәдәниятара аралашуда татар теленә карата ихтирамлы караш булдыру һәм аны яхшы өйрәнү теләге тудыру;

– әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау;

– текстлардагы төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомүмкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирү;

– «гаилә», «туган ил», «мәрхәмәтлелек» төшенчәләрен кабул итү, «башкаларга карата түземлелек, кайгыртучанлык», «кеше кадерен белү» кебек хисләр формалашу.

Укытуның метапредмет нәтиҗәләре

Татар теле укыту, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм иҗади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен (***танып белү, регулятив, коммуникатив)***формалаштыругахезмәт итә.

Укучыларда мәгълүмати җәмгыятьтә яшәү һәм эшләү өчен кирәкле күнекмәләр үстерелә. Укучылар текст, күрмә-график рәсемнәр, хәрәкәтле яисә хәрәкәтсез сурәтләр, ягъни, төрле коммуникацион технологияләр аша тапшырыла торган мәгълүмати объектлар белән эшләү тәҗрибәсе ала; презентацион материаллар әзерләп, зур булмаган аудитория алдында чыгыш ясарга өйрәнә*; у*кучыларда, компьютер яисә ИКТ нең башка чаралары белән эш иткәндә, сәламәтлеккә зыян китерми торган эш алымнарын куллана алу күнекмәләре формалаша.

Танып белүнәтиҗәләре:

– фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;

– иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм булдыру;

– объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгеләү;

– төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;

– тиешле мәгълүматны табу өчен, энциклопедия, белешмәләр, сүзлекләр, электрон ресурслар куллану.

***Регулятив нәтиҗәләр*:**

– уку хезмәтендә үзеңә максат куя, бурычларны билгели белү;

– эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;

– уку эшчәнлеге нәтиҗәләрен контрольгә ала белү;

– билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;

– укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый, анализлый белү;
– ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләрне формалаштыру;
– дәрескә кирәкле уку-язу әсбапларын әзерли һәм алар белән дөрес эш итә белү;
– дәрестә эш урынын мөстәкыйль әзерли белү һәм тәртиптә тоту күнекмәләрен үстерү.

***Коммуникатив* нәтиҗәләр:**

– әңгәмәдәшеңнең фикерен тыңлый, аңа туры килерлек җавап бирә белү;
– әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзү;
– аралаша белү сәләтен үстерү (аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре);
– парларда һәм күмәк эшли белү;
– мәгълүматны туплау өчен, күмәк эш башкару;
– әңгәмәдәшең белән сөйләшүне башлый, дәвам итә, тәмамлый белү.

Татар теленә өйрәтүнең предмет нәтиҗәләре

***Тыңлап аңлау*:**

- төрле төрдәге тыңлап аңлау күнегүләрен үти белү;
- сүзләрне, җөмләләрне аңлап тәрҗемә итә белү; тәкъдим ителгән текстны тыңлап, эчтәлеге буенча сорау бирә, сорауларга җавап бирә белү;
- зур булмаган аутентив яки адаптацияләнгән әдәби әсәрләрдән өзекләрне, информацион характердагы текстларны, газета-журналлардан мәкаләләрне тыңлап аңлап, эчтәлеге буенча фикереңне әйтә, аралашуга чыга белү;
- сыйныфташларыңның сөйләмен тыңлап аңлау һәм аларга үз фикереңне аңлата белү, алар белән әңгәмә кору, әңгәмәдә катнаша белү.

Диалогик сөйләм:

- сорау, җавап, килешү-килешмәү, шикләнү һәм башка репликаларны дөрес кулланып, әңгәмә кору, сөйләшә белү;
- парда, төркемдә сөйләшү барышында үз фикереңне аңлата, раслый, дәлилли белү, ситуация аңлашылмаганда, сорау биреп, сөйләм барышын ачыклый белү;
- терәк схемалар кулланып, ситуация буенча әңгәмә төзеп яза белү;
- татар сөйләм этикеты үрнәкләреннән урынлы файдаланып әңгәмә кору, сөйләшә һәм яза белү.

Монологик сөйләм:

- программада тәкъдим ителгән темалар буенча тиешле эзлеклелектә текст төзи һәм аның эчтәлеген язма сөйләмдә бирә белү;
- конкрет ситуациягә үз карашыңны әйтә, төрле вакыйгалар, яңалыкларны хәбәр итә белү;
- монологик сөйләмдә кереш, эндәш сүзләрне кулланып, орфоэпик һәм грамматик нормаларны саклап, үз фикереңне төгәл җиткерә белү;
- өйрәнелгән лексик һәм грамматик берәмлекләрне дөрес кулланып, өйрәнгән текстның эчтәлеген язма сөйләмдә бирә белү;

Язу:

- өйрәнелгән темалар буенча актив кулланууда булган сүзләрне дөрес яза белү;
- конкрет бер тема буенча хикәя төзи белү;
- прагматик текстлар (рецептлар, белдерүләр, афиша һ.б.), эпистоляр жанр текстлары (хатлар, котлаулар һ.б.) яза белү;
- үзеңне борчыган проблемага карата үз фикерләреңне язмача җиткерә белү;
- программада күрсәтелгән темалар буенча, терәк сүзләр кулланып, хикәя язу күнекмәләре формалаштыру
- тәкъдим ителгән текстның эчтәлегенә нигезләнеп, аны үзгәртеп яки дәвам итеп яза белү.

ТЕМАТИК ПЛАНЛАШТЫРУ

Төп темалар	Укучыларның төп эшчәнлегенә характеристика	Сәгать саны
Белем һәм тормыш	Яңа уку елындагы яңалыклар, җәйге ялны ничек уздыру, классташларыңның ничек укуы, нинди билгеләр алу, өй эшен ничек эшләү, дәрестә ничек катнашу турында сөйләшү. Начар билгегә үз карашын әйтү. Уку-язу әсбапларын тәртиптә тоту, яхшы уку серләре, яхшы уку өчен нинди холык сыйфатлары кирәклеге турында сөйләшү.	15
Без бергә ял итәбез	Буш вакыт. Буш вакытны файдалы, файдасыз үткәрү. Яшьтәшләрнең үз-үзләрен җәмгыять урыннарында тотышы турында сөйләшү, бәя бирү. Яраткан шөгылең турында сөйләү. Спорт түгәрәкләренә йөрү, спорт уеннарында катнашу, спорт чараларын, тапшыруларын карау турында сөйләшү.	24
Өлкәннәр һәм кечкенәләр	Өлкәннәр һәм кечкенәләрнең гаиләдә үзара мөнәсәбәте, кушкан эшкә җаваплы караш турында сөйләшү. Өлкәннәргә үзеңнең кая барырга, нишләргә теләгәнеңне, кайчан кайтасыңны әйтү, өлкәннәрдән рөхсәт сорау. Гаиләдә бергә бәйрәмнәр үткәрү, әти-әниләрне бәйрәм белән котлау турында сөйләү.	21
Без Татарстанда яшибез	Татарстанның табигате, аның табигый байлыклары турында сөйләү. Туган як табигатенә карата үз фикереңне белдерә белү. Татарстанның территориясе, аның географик урыны. Атаклы композитор Сара Садыйкова турында сөйләү.	10
	Барлыгы	70

Бәйрәм көннәре эш көннәренә туры килү сәбәпле, дәресләр һәм темалар берләштерелә , шуңа карамастан Дәүләт стандартының үтәлеше саклана.

Укытуны материаль-техник һәм мәгълүмати яктан тәэмин итү

УМК"Туган ягыбыз ни өчен якын?"

1. Хәйдәрова Р.З., Малафеева Р.Л. "Татар теле. 7 нче сыйныф". Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек. Казан: "Татармультфильм" нәшрияты, 2014 нче ел

2. Хәйдәрова Р.З., Р.Л. Малафеева,«Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен комуникатив технология нигезендә укыту программасы.1-11 нче сыйныфлар», Казан, 2014нче ел.

3. Хәйдәрова Р.З., Р,Л. Малафеева"Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмаларында татар теле укыту". 7нче сыйныф (Укытучылар өчен методик кулланма). – Казан, «Татармультфильм», 2014нче ел.

4. Хәйдәрова Р.З., Әхмәтҗанова Г.М. Гомуми белем бирү оешмаларында рус телле балаларның татар теленнән белемнәрен контрольгә алу буенча биремнәр җыентыгы. – Яр Чаллы, 2014нче ел.

5. Харисов Ф.Ф. Татар телен чит тел буларак өйрәтүнең фәнни-методик нигезләре. – Казан, «Мәгариф», 2008нче ел.

Укучылар өчен

1.Хәйдәрова Р.З., Малафеева Р.Л. "Татар теле. 7 нче сыйныф". Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек. Казан: "Татармультфильм" нәшрияты, 2014 нче ел

2.Насибуллина Р.Н. «Татарский язык в таблицах и схемах для русскоязычных учащихся начальных классов». – «Мәгариф» нәшрияты, 2007нче ел.

Өстәмә әдәбият

1. Фатыйхова Р.Н. Татар теленнән диктантлар, контроль эшләр, тестлар. – Казан, Гыйлем нәшрияты, 2009нчы ел.

3. Насибуллина Р.Н. «Татарский язык в таблицах и схемах для русскоязычных учащихся начальных классов». – «Мәгариф» нәшрияты, 2007нче ел.

4. Максимов Н.В. «Урта мәктәптә татар теле укыту: Фонетика. Морфология. «Укытучылар өчен методик кулланма. – Казан: «Мәгариф» нәшрияты, 2004нче ел.

Интернет ресурслар

1.http://adiplar.narod.ru/

2. http://shigriyat.ru/

3.http://www.tatknigafund.ru/

4. http://miras.belem.ru/

5. http://www.tugantelem.narod.ru/

6. http://tatar.com.ru/

7. http://. tatar.ru ТР рәсми серверы

8. http://. xat.ru Татар хат алышу хезмәте http://. suzlek.ruon-line русча сүзлек

9. Электрон ресурслар: «Бала» китапханәсе, «Татар мультфильмнары», мультимедиа укыту программалары; электрон китапханә; татар сайтлары (belem.ru, tatarile.org.com)

Белемнәр, осталыклар һәм күнекмәләрне бәяләүнең нормалары һәм критерийлары

7-9 нчы сыйныфлар

№	**Эш төрләре**	Сыйныфлар		
		7	8	9
1.	Тыңлап аңлау	1 минут	1,2 минут	1,5 минут
2.	Һәр тема буенча аралаша белү	4	4	5

	күнекмәләрен ситуатив күнегүләр аша тикшерү			
3.	Язу:			
	сүзлек диктанты	15-18 сүз	18-22 сүз	22-25 сүз
	Сочинение	8-9 җөмлә	9-10 җөмлә	10-12 җөмлә
	Изложение	8-9 җөмлә	9-10 җөмлә	10-12 җөмлә
	Контроль язма эш күләме	60-70сүз	70-80 сүз	70-80 сүз

Нормы контроля обученности по видам речевой деятельности

5-9 классы

№	Виды речевой деятельности	Классы		
		7	8	9
1.	Аудирование	1 мин	1,2 мин	1,5 мин
2.	Диалогическая речь	7-8 реплик	9-10 реплик	11-12 реплик
3.	Монологическая речь	8-10 фраз	10-12 фраз	10-12 фраз
4.	Чтение	70-80 слов	80-90 слов	90-95 слов
5.	Письмо:			
	словарный диктант	15-18 слов	18-22 слова	22-25 слов
	сочинение	8-9 предложе-ний	9-10 предложе-ний	10-12 предложе-ний